

Bloot als graadmeter voor vrijheid

Posted on 18 maart 2023 by Bart Collard

Op donderdag 9 maart 2023 overhandigden het bestuur van vrijdenkersvereniging De Vrije Gedachte en Team Dronude een afdruk van een zogenaamde Blootbloem aan Yoeri Albrecht, directeur van cultureel centrum De Balie in Amsterdam. De acceptatie van zo'n foto lijkt wellicht een niet-significante gebeurtenis, maar is dat niet.

Team Dronude maakt kunstzinnige naaktfoto's van grote groepen mensen, meestal met drones, op prachtige locaties in ons land. Wanneer de directie van die locaties als dank een gratis afdruk van zo'n foto wordt aangeboden, slaan zij dat aanbod echter eigenlijk altijd af. Albrecht reageerde daarentegen enthousiast en onderschrijft dat er geen taboe moet heersen op naaktheid in zijn algemeenheid. Want wordt onze samenleving als geheel niet steeds preutser? Wat zegt dat over die samenleving?

Schaamte voor naaktheid

Enkele decennia geleden werd naaktheid gevierd. Films zoals *Turks Fruit* en *Spetters* zaten vol met blootscènes. Tegenwoordig mag er steeds minder van het

lichaam te zien zijn. Hoe vaak komt nog een vagina of penis in beeld? Sommigen zouden het aanstootgevend kunnen vinden. Er heerst een schaamte voor het eigen blote lichaam, maar ook een schaamte die ontstaat wanneer het naakte lichaam van anderen wordt aanschouwd.

Zulke preutsheid is te verwachten in orthodox-christelijk Amerika en in islamitische landen. Binnen de islam wordt de man beschermd tegen de eigen vermeende onzedelijkheden door de vrouw te bedekken. Als het vrouwelijke sieraad niet aanschouwd kan worden kan de man zich wellicht wel bedwingen, zo lijkt de gedachte te zijn. Hoe is die onvrije attitude overgewaaid naar Nederland?

Naaktheid als menselijke standaard

Naaktheid behoort tot het wezen van de mens; een mens wordt naakt geboren en we proberen jonge baby's zoveel mogelijk huidcontact op de borst van de ouders te geven. We zijn ons primair gaan kleden voor comfort – warmte – en wellicht omdat kleding bescherming biedt. Kleding wordt ook gebruikt als statussymbool, om ons te onderscheiden van anderen of om een bepaalde boodschap uit te dragen.

Ik ben opgegroeid in een samenleving die bloot als afwijking ziet en ervaar – waarschijnlijk daardoor – ook niet de behoefte om bloot te zijn. Als ik diep in de jungle, omringd door toekans en kolibries, naakt zwem in een klein meer, voelt dat enerzijds bevrijdend, maar anderzijds ook als iets stiekems, als iets dat eigenlijk niet hoort. Toch is dat gevoel vreemd. Eigenlijk is naaktheid de standaard en is gekleed zijn de afwijking.

Strafbaarstelling van naakt

De jurist H.L.A. Hart stelde in *Law, Liberty, and Morality* dat de wet wordt beïnvloed door de moraal maar dat de moraal ook wordt beïnvloed door de wet. In Nederland is naaktrecreatie strafbaar als het aanstootgevend kan zijn (art. 239 en 430a Sr).

Maar wanneer is naakt aanstootgevend? Wie naakt ligt te zonnen in een druk park of naakt over het marktplein loopt pleegt schennis van de eerbaarheid. Is seksualiteit, in het hoofd van onze soort, te veel verweven geraakt met naaktheid? Als het bloot buiten lopen 'normaal' zou zijn wordt de publieke ruimte echt geen seksparadijs. Of je alles maar moet toestaan is een andere vraag – masturberen op

de straathoek voor het oog van kleine kinderen lijkt me niet de bedoeling – maar als het strafbaar is om zonder shirt door een gelovig dorp te lopen is dat toch opmerkelijk.

De negentiende-eeuwse filosoof John Stuart Mill stelde in *On Liberty* dat iedereen vrij moet zijn om te doen wat hij of zij wil, zolang daarmee geen anderen geschaad worden. Een overheid zou die vrijheid niet mogen beperken omdat zij meent dat dit beter is voor het individu zelf. De Victoriaanse rechter James Fitzjames Stephen bekritiseerde zijn tijdgenoot. Volgens Stephen kon de wet dienen om de goede zeden te handhaven.

Een kleine eeuw later, in 1959, schreef de Britse Lord Devlin in lijn met Stephen: 'the suppression of vice is as much the law's business as the suppression of subversive activities.' Devlin heeft gelijk dat een samenleving zich tegen haar ondergang moet kunnen beschermen, maar in hoeverre leidt bloot daartoe?

Wat preutse of orthodoxe breinen als onzedelijk zien vormt niet per se een bedreiging voor het voortbestaan van onze samenleving. En wat zijn 'subversive activities'? Hart wijst erop hoe wetsbepalingen die de 'goede zedelijkheid' beschermen vaak in strijd zijn met het legaliteitsbeginsel, 'which requires criminal offences to be as precisely defined as possible, so that it can be known with reasonable certainty beforehand what acts are criminal and what are not.'

Hart stelt dat het vertrekpunt van moraliteit is dat leed en de beperking van vrijheid kwaden zijn. Onvrijheid en leed behoren niet tot het goede. Hart stelt daarom dat wie verregaande bescherming wil bieden tegen onzedelijkheid de vrijheid bedreigt. Naaktheid schaadt niet.

Naaktheid is vrijheid

De discussie over de wenselijkheid van naaktheid in de publieke ruimte gaat daarom over het wezen van de liberale rechtsstaat. Wordt niet-schadelijk gedrag dat sommigen pervers vinden geweerd en zelfs strafbaar gesteld of wordt het getolereerd?

Mensen mogen uiteraard weigeren om een naaktfoto in ontvangst te nemen of op te hangen. Ook als die foto niet pornografisch, maar kunst is. Toch zegt het iets over de mate van sociale vrijheid als een groot deel van de samenleving zich schaamt voor bloot. Yoeri Albrecht, directeur van een van de laatste Nederlandse

centra voor vrijheid, begrijpt het risico van verval van het liberalisme door zo'n taboe.

Bloot kan daarom als graadmeter voor vrijheid worden gezien in hedendaagse samenlevingen.

Bart Collard *is criminoloog en publiceert regelmatig in Wynia's Week. Hij schrijft een proefschrift over de rol van ideologie bij islamitisch terrorisme.*

De donateurs maken ***Wynia's Week*** *mogelijk. Doneren kan op verschillende manieren. Kijk* ***HIER****. Hartelijk dank!*